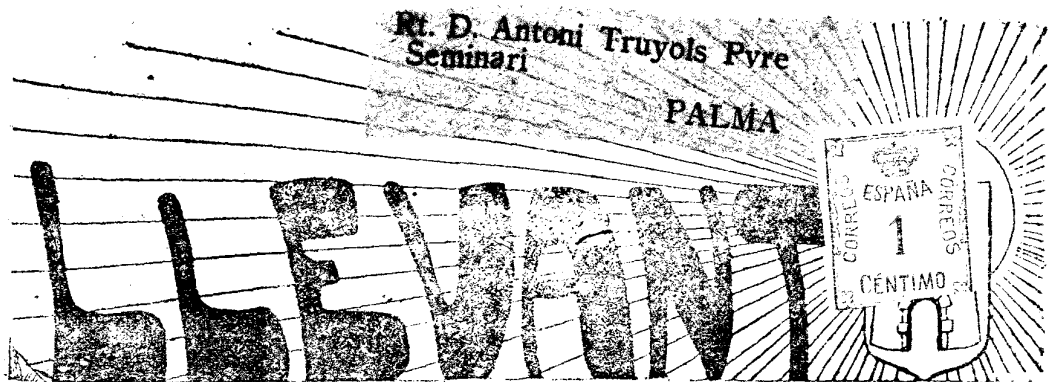

PREUS

Artá Un trimestre	0'75
A fora any	4'00
Al Extranjer id.	6'00

Número solt
15 cts.

QUINZENARI CATÓLIC MALLORQUI

Artá 15 de Abril de 1921

PER DEU I PER MALLORCA

Redacció i Administració
Quatre Cantóns, 3

EL FERROCARRIL D'ARTA

PREPARATIUS DE FESTES

Tant com el poble veu i costar-se el dia de l'inauguració del ferrocarril creix en entusiasme, perquè comprèn de cada volta més la transcendència que té per noltros la seua venguda qu'al cap i a la fi vé a unir-nos amb el restant de l'illa.

Perque en realitat sembla el nostre poble estar separat dels restants, quant el comerç de tráfico se fa encara de la manera més primitiva amb carros de tragar; quant l'industria no ha pogut desenrotllarse per falta de medis de posar els productes industrials, fácil i economicament en els grans mercats; quant fins l'agricultura segueix els antics sistemes per no poder els nostros conradors veure posades en práctica les noves teoríes agrícoles; quant l'analfabetisme te arrels fondes entre les nostres classes proletaries perque com a illat en aquest reonet, no se fan càrreg de la apremiant necessitat d'una sòlida cultura.

I aquesta máquina que'l poble veu acostar-se será la qui li podrà fer tocar prácticament els progressos que han fets eis demás pobles germans. Benehida mil voltes sía la inteligencia qui concebé el projecte per noltros tan venturós. Benehida mil vol-

tes sía la voluntat de qui no ha perdonat medis ni sacrificis perque aquell projecte sía una pròxima realitat. Benehít eternament sía Deu qui mos ha envia des aquesta inteligencia i aquesta voluntat posades al servici del nostro poble.

I aquest poble qui comensa a adonar-se de lo que val la millora que li concedeixen se proposa rebre-la així com pertoca. I comensa a bullir en projectes, i confecciona programes, i fa preparatius i posa a disposició de sos capdevanters lo que precís sía per fer unes festes que síen dignes del nostro poble i de la fita que va a posar.

Es ben segur que no hi haurá ningú que regatetgi res perque Artá quedi en el punt que li pertoca. Pensem tots que comensa una era nova en la nostra història i ja que aquesta era significa un avans per la nostra vila, sapiguem comensarla amb la gaudansa que senten els qui estimen el progrés en totes ses manifestacions.

Reunió de la Plana major

El dia nou d'aquest mes, a les 8 i mitja del vespre tengué lloc en la sala d'actes de la nostra Consistorial una reunió de la Plana major

de la vila, autoritats, clero, majors contribuents i comerciants (ja que no permetia més la cabuda de la Sala). Aquesta reunió, conyocada p'el batle D. Andreu Femenías tenia per objecte tractar de la manera d'exterioritzar l'alegria amb que'l poble reb la gran millora del ferrocarril pròxim a inaugurar-se.

Fou presidida per les dues autoritats civil i esglesiástica acompanyats de la majoria dels regidors de l'Ajuntament. Reiná gran entusiasme. El batle manifestá als reunits que els havia cridats perque entre tots estudiassen la manera de organisar unes festes per la arribada del tren, dignes de la millora que significa. Demaná a tots els reunits que prenguessen l'idea amb entusiasme i prestasen cada ú s'ajuda moral i material a la mida de ses forces.

A l'excitació del Batle contestaren D. Pere Morell i D. Miquel Oleo que aplaudien calorosament l'idea i que creien: el primer que s'havia de anomenar una Comissió lo més ample possible perque aquesta confeccionás el programa i el dugués a cap amb tots els detalls, i el segón que trobava que com més pocs fossen els qui en ella entrassen millor perque moltes vegades com més son manco s'entenen.

El Sr. Batle, contestá que ja que hi havia una Comissió assessora de D. Rafel Blanes que nomená aquest quant la Companyia i l'Ajuntament el delegaren cada ú per la seua part com arbitre en les negociacions dels terrenes pròxims a l'Estació, creia que aquesta mateixa Comissió era la més indicada per dur a cap les festes en projecte.

Feren observacions an aquesta idea els repetits Srs. Oleo i Morell,

com també D. Antoni Soliverlas i D. Guillem Tous. Aquests dos senyors daren la seua opinió sobre la conveniència de que fos ampliada la Comissió o al manco se fessen subcomissions senyalant a cada una un punt especial del programa. S'acordà quedas encarregada de les festes la citada comissió que formen: els Srs. Batle i Ecnóm amb D. Pere Morell, D. Pere Moragues, D. Miquel Oleo i D. Llorens Tous.

Seguidament se apuntaren els actes principals que convé figurin en programa acordant-se que la Comissió en faci un esbós per presentar-lo a la reunió que novament s'ha de tenir el pròxim dissapte dia 16 a la que convidà el Sr. Batle a tots els presents.

A proposta de D. Antoni Soliverlas se obrí una subscripció per els gastos que ocasionin, a fi de que la Comissió pogués fer un programa segons l'entusiasme que demostrassen els suscrits. Iniciada aquesta donà un resultat que superará, i de molt, a les esperances concebudes lo qual animá extraordinariament a

LA COMISSIO

Al ondemá vespre, se reuní aquesta comensant a planetjar el programa i acordaren anar el dia 12 a Ciutat a entrevistar-se amb la Companyia per ultimar el contracte de canvi dels terrés de l'estació del ferrocarril i al mateix temps a veure els propietaris d'Artá per comunicar-los el projecte i sollicitar la seua ajuda.

Al regressar de Ciutat la Comissió hem indagat el resultat de les seues gestions i per de pronto podem adelantar que les festes serán extraordinaries i mai vistes en la nostra població ja que tant la Companyia del Ferrocarril com tots els bons patricis artanencs han promés fer com el qui més per que surtin lo lluides que tots desitjam.

Segons noticies l'Ilm. Sr. Bisbe ha acceptat la invitació i vendrá per celebrar de Pontifical en l'ofici que se dirá a la Parroquia en acció de gracies en la qual predicará el Canononge Sancho, predicador de S. M.

Se tracta de fer venir tres o més bandes de música entre elles la de La Misericordia i la del Regtiment; l'Orfeó Mallorquí; Si es possible l'aviador Sr. Colomer i altres números d'importancia que s'exposarán a la reunió de dissapte qui vé i de que noltros donarem conta detallat en el pròxim número.

La cosa va bé: ¡Coratge i endevent!

A continuació posam la primera part de la llista de subscripció oberta per sufragar els gastos de les festes i la anirem continuant en números successius:

	Ptas.
Magnific Ajuntament.	1000'00
Caixa Rural.	250'00
Sindicat Agrícola	200'00
Rt. D. Juan Rubi, Ecnóm.	100'00
Rt. D. Sebastia Lliteres Vicari	50'00
Rt. D. Juan Guard, id.	50'00
D. Antoni Soliverlas, Medge.	300'00
» Pere Morell, propietari.	500'00
» Andreu Ferrer, Mestre nacional	40'00
» Josep Pinya, Comerciant.	50'00
» Bartomeu Amorós id.	50'00
» Rafel Q. Blanes, Medge.	100'00
» Climent Garau Comerciant	25'00
» Cristófol Santandreu, L'amo de Sa Font.	50'00
» Mateu Ferrer, l'amo de Son Catiu d'en Corp.	50'00
» Gabriel Carrió, l'amo de Sa Creu Veya.	50'00
» Bartomeu Femenias, l'amo de Son Sarada.	75'00
» P. re Moragues, propietari	200'00
» Miquel Oleo id.	150'00
» Llorens Tous id.	150'00
» Miquel Esteva, l'amo de Son Panc.	50'00
» Francesc Blanes Mestre propietari.	500'00
» Bartomeu Lliteras, Garri-gué de Sos Sanchos.	10'00
Suma.	4000'00

Continuará.

Bibliografia folklórica

Folklore Menorqui

No es posible parlar de Menorca sense que assalti immediatament a la llengua el nom d'un personatge ilustre que teixint amb tanta activitat com constancia admirabilissimes una obra heroica, honra la terra que l'ha vist neixer.

Aquesta figura es el Dr. D. Francesc Camps Mercadal medge del simpátic poblet de Mitjorn gran el qual no s'ha tancat dins la copinyeta de l'humil llogaret sino que amb inquietut d'abella trescadora es anat recorreguent un, deu, vint i més anys l'illa dels seus amors per escoltar sos batecs, per desentranyar les tradicions del passat, per recullir de cada un de sos compatriotes la mica que cada un posseix de tot el tresor de sabiesa popular que han heretat de sos majors.

No hi ha revista a Menorca, en la qual hi encaixin sos ideals socials i religiosos que no haja honrades ses columnes amb la firma del Dr. Camps o amb son pseudonim que ja s'ha fet popular, Francesc d'Albranca, i casi

tot quant ha publicat está inspirat en algún tema folklórico estudi al que ha dedicat la major part de sa vida. Son nom ha sortit de aquella roca i es conegut arreu de les Balears i fins en el continent. Però ara acaba de quedar consagrat son nom científic amb la obra que acaba de donar a llum «Folklore Menorqui». (De la Pagesia.)

En el més d'Octubre de l'any 1911 la Secció de Literatura i Música del «Ateneo Científico, Literario y Artístico» de Mahó obrí un Concurs per premiar la millor obra de Folklore menorquí i el jurat Calificador «en atenció al mérit indiscutible» de l'obra *De la Pagesia* que duia per lema: *Es poble Auctor* li concedí el premi. L'autor d'aquesta meritíssima obra era el Dr. Camps.

Donada la seua valua no era natural que's quedás mérita i l'Ateneu esmentat n'ha feta una ben presentada edició.

Se compón aquesta de dos toms. El primer conté un innumerable recull de oracions populars, refrans, endevinais, codolades i relacions en vers, cants, cançons, gloses, etc. En la segona hi ha aplegades un gran nombre de faules, rondayes, tradicions i coverbos.

Avui qui dins el mon científic s'ha concedit un lloc al folklore per lo que auxilia a la Filologia, a la Hierologia, a la Geografia, a la Historia i molt especialment la Sociologia, no cal dirsi será ben rebuda aquesta obra meritíssima del Dr. Camps que comprén totes les diverses branques que componen la novella ciencia.

I cada una d'aquestes branques apareix ja molt nutrida poguent dir que en l'obra de que parlam s'hi conté tot lo més interessant de la sabiesa popular de l'illa germana. Per que's veja la seua importancia basta sebre que conté: passat de cent oracions populars aprop de cinc-cents cantars o cansonetes curtes i una corantena de composicions llargues, com codolades, cançons cavalleresques, etc. Dedica una part de l'obra als glossadors menorquins i posa finalment més de mil refrans populars aplegats tots de viva veu i ben classificats, ademés 115 endevinaies amb ses soltes o solucions corresponents. El segón tom com hem dit va tot dedicat

a la prosa popular menorquina i en ell ademés dels elements folklòrics heu rumbetja també la sutilesa d'estil del recolector que es tan personal que no hi ha menorqui avesat a la lectura que no reconegui amb un sol paragraf de tot escrit al del metge de Mitjorn-gran.

Menorca està d'enhorabona per la publicació de tal obra de la qual en participa especialment l'Ateneu Científic que n'és l'editor.

Que Deu conservi molts anys la vida del Dr Camps p'el bé de les lletres patries, per honra de Menorca i per el progrés de la Ciència folklòrica.

Com a mostra dels elements qu' integren l'obra folklòrica de que parlem avui, transcrivim dues composicions en vers no conegudes a Mallorca.

La primera es una cançó cavalleresca; la segona una codolada de l'entrada de l'any 1800 que a Menorca anomenen *La Centuria desitjada*. En el pròxim n.º posarem mostra dels treballs en prosa.

LA FIA DEL VINYOVOL I LO CAVALLER

Hi havia un veiet
qui ne tenia una fia
i no la deixava anar
am ningú de dins la vila
però la deixava anar
tota sola, dins sa vinya;
i darrera ella hi anava
es qui més bé li volia.
Es jove, seguint-li el pas
de vista ja la perdia
i va encontrar el veiet
que cavava dins sa vinya.

—Vos, veiet, lo bon veiet
hau vist passar una nina?

—No, per cert, lo cavaller,
que la feina me dolia.

—Cent lliures donaré jo
al que me mostrás sa vinya
i altres cent ne donaré
an-e qui'm mostrí la nina.

—Si es així, lo cavaller
mirau-la, allà està dormida
a s'ombra d'aquell pomer
dins es recó de sa vinya

—Vengo a decir vos, Leonor:
mi corazón por vos pena,
por vos suspira i enferma,
i por vos quema de amor.

—Cavaller, vostres raons
—jo no'ls escoltaré gaire,
que son com los vents o l'aire
i volen com a coloms.

—Tú anirás muy bien vestida
de domasso i brodats
i d'un príncep serás dida
quando a mi me harás costat.

J.—Anauvos-ne, si vos plau;
o també me'n a diré,

perque una dona de be
sempre conserva sa pau.

—Pare; 'm som determinada
i m'en vui anar d'aquí
perque teng l'amor posada...
an aquest mon prop vesi

1800

Oh centuria desitjada
de l'any mil vuit cents!
Ja gojen tots els vivents
damunt Menorca
Ja no mus imperta
demanar pa;
ja 'm perduda la pobresa
també 'l captar.

Tothom qui trebalia guanya;
bon preu el negociant
i el pagès sembrant.

¿Què dirèm del vinater?
que jugará am los dublés.

Què no valdrán
nou botils per cada jan?
¡Vila la gala!

i gafarem cada xigala,
com Deu se vulla,

alegrem-nos i feim bulla
que ja no patirèm

per quant es port veurèm
ple de vaixells.

Allà aont habiten ells
no hi falta abrés

caixons i colca talec,
qui passen de tant en quant
per mar i terra.

Sols que la guerra
tothom la tem.

Damunt l'assunto mudem:
passem'ho damunt l'anyada
que será bona i gruixada
si Deu ho vol.

Hi haurá tal sort de cols
com estormies;

naps porros i xeruvies,
com es braç;

tal sort de pebres veurás
com aumuts

naps, de pelats i peluts
com fogasses.

De s'esplet de carabasses
no te'n dic res

t'en darán quaranta tres
per dos rals.

Figues flors i paratjals,
a covonades;

peres, pomes, a somades.

Aubarocs
de pinyol dolç, n'hi haurá pocs;
emperó moltes maçanes

servees, codonys i magianes,
a trempons.

Aglans dolços i marjons
faves tendres,

per manjar tots es divencs;
de Carnal.

CRONICA

DEL TEMPS —Per fi el temps sembla have-se estirat de bon deveres. Fa uns quants dies que fa un sol d'Abril. La naturalesa comensa a lluir les seues gales. A principis de la quinzena però

no era així; semblava que'l mars s'havia allargat. Dia 1 i dia 2 plugué amb persistència hivernal. Seguiren després alguns dies bons i en la nit del 7 i tot el dia 8 va ploure altre volta.

Enguany no mos podem queixar de falta de saó.

AGRICULTURA.— En general els sembrats van sans, però bastant enderretits. Ni ha que semblen sembrats de fa un mes. Les ha faltat sol. Especialment les terres grasses i argiloses se perden per massa humitat i se tem que se obtinga casi res. En canvi les marines i terres primes, si no se desbaraten fan esperar una anyada mes que regular. Les oliveres pifien be, però les metles no serán moltes.

ESTAT SANITARI.— Seguim amb salut excelent. Si no fos per els malalts crònics i colca denguet no de gran importància, els potecaris podrien tancar. Morts tampoc n'hi ha cap de molt coagut. Gracies a Deu.

EN LA VIA DEL TREN.— El dia 2 a consecuencia de la pluja, en la via de Sant Llorens a Manacor hi hagué un desprendiment de terres que 'impedi el pas de la locomotora en aquell dia. Més envant en la trinxera de Son Nadal n'hi hagué un altre d'importància que obligá durant tres dies an el pasatgers a trasbordar. Però s'hi destiná molt de personal i amb pocs dies se teugué desembarassada la via.

LES DILIGENCIES.— Després de l'inauguració del tren fins a Son Servera les diligencies anaven a Sant Llorens. Però s'establí competència entre la d'en Mangol i una de Son Servera i per fi s'arretglaren. Ara va unicament la d'en Mangol a Son Servera a cada partida de tren i en parteix una d'allà a cada arribada.

CAMI D'ESTUDI.— Dia 2 vengueren els enginyers del Estat a comensar l'estudi del camí que desde sa Colonia de San Pere ha d'anar fins a la Cala dels Camps.

TRONS —En la nit del dia 2 al 3 devers les 12 i mitja, se sentiren en tot el poble, dues fortíssimes detonacions. Molta gent que dormia s'aixecá a veure si hi havia res de nou perque a cada un li semblá haver estat tirats davant casseua. No s'han trobat perjuis de cap classe ni s'han pogut trobar els destorbadors de l'orde públic.

CONCERT DE MATRIMONI.— Pel veterinari D. Antoni Gil Sureda es estada demanada la ma de la Sta. D.ª Catalina Rigo natural d'Ariany. No s'ha fixat en cara el dia de ses noces però sembla que será prest.

DESPEDIDA.— Després de completar l'estudi de la geologia levantina s'ha despedit el nostre amic D. Bartomeu Darder Catedratic de l'Institut de Taragona.

AMERICANS.— Després d'una curta estada a Cuba han tornats bona part dels qui emigraren devers mitján any passat. Sembla que l'*Havana ja no es La Vana*.

Gran Colmado Artanenc d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

Comestibles de tota casta, licor, dolces, galletes, etc., etc. ● Grandiós surtit e Perfumeria

Aquesta casa es s'única depositaria dins Artá del ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: **CARRÉ MAJOR 21 ARTA**

L'agencia Bujosa (e) Ganancia serveix amb esmerat, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per Ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá i **CARRÉ MAJOR N.º 21** - Despaig a Palma: **ESTANC DES BANC DE S'OLI**

GRANDES ALMACENES

San José

DE

Vda. Ignacio Figuerola

Lanería	Zapateria	Pañería	Bordados
Lencería	Confecciones	Pañolería	Tapicerías
Camisería	Corsetería	Corbatería	Alfombras
Mercería	Sedería	Bisutería	Perfumería

ABRIGOS CAPOTES PALLIZAS IMPERMEABLES
Artículos para luto -- Géneros de punto -- Bastones
y paraguas -- Artículos de viaie
SASTRERIA - MODISTERIA - CAMISERIA
Mantas de Lana - Chanclos de Goma

Gran sección de Peletería

Ventas al contado-Precio fijo-Teléfono, 217--PALMA- *Esta casa no tiene sucursales*

La Fonda Randa, de Esteva

Carré de Palma, 48—ARTA

S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU
I LLAMPANT. SERVICI ESMERADISSIM

Prontitut

SEGUREDAT I ECONOMIA

Ensaïmades i panets

En lloc se torben millós que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans, panets,
galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pasticeria
TAMBE SE SRVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DESPAIG Carrer de Palma 3 bis. ARTA

¡¡UEP!!

A més bon preu que ningú compra carros
carretons en qualsevol estat estiguen mestre

Gabriel Carrió

(a) FUYA DES **QUATRE CANTONS**

Gran establiment d'en **Miquel Garau** Centro, 3-Artá

Sempre, Sempre, derreres novedats en **MERCERIA** ● Extens surtit de **PERFUMERIA**

COLMADO

AMB CONSERVES DE TOTA CASTA

Representant dels licors de la casa MORENO amb el seu acreditat

Anís Miramar

Màquines de cusi **SINGER** al contat i a pagues

No deixeu de visitarlo amb la seguretat de que quedareu amb ganes de tornar-hi